INNEHÅLL NR 3 JANUARI 2007

LÄKEMEDELSFRÅGAN

135 Hyponatremi vid antidepressiv behandling

PATIENTSÄKERHET

136 »Sjukhusvård nödvändig vid djupare brännskador på minst 10 procent av huden«. Inte lämpligt överlåta vården av svårt brännskadad till distriktssköterskor

137 Medicinskt ansvarig även ansvarig för att nutritionen är adekvat

Epididymit, sa urologen – det var testistorsion

138 Kvinna gjorde minst femton besök hos åtta olika läkare. Efter sex månader ställdes diagnosen lungcancer med skelettmetastaser

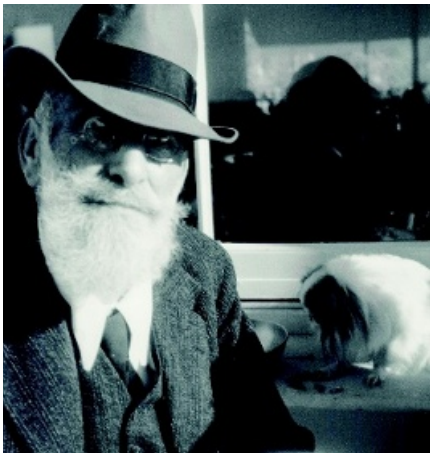
DEBATT OCH BREV

139 Läkarförbundet måste ta ställning för två kollegors försök att få rättvisa« *Johan Lagerfelt, Lars Berggren*

140 Replik: Ingen privat rättskipning *Eva Nilsson Bågenholm, Rolf Kristensson*

Vad innebär en promemoria? *Johan Fischer*

141 Stå på dig, Göran Hägglund! Förverkliga löftet om ersättningsetablering *Christer Sjödin*

KULTUR I slutet av 1920-talet till slutet av 1930-talet åkte patienter från Sverige på kur hos läkaren Maximilian Bircher-Benner i Schweiz. Sidan 147

142 Endovaskulär behandling är förstahandsval vid aortaaneurysm *Martin Malina, Jan Holst, Krassi Ivancev, Bengt Lindblad, Tim Resch, Björn Sonesson*

143 Vilseledande om behandling av bukaortaaneurysm *Martin Delle, Mårten Falkenberg, Niklas Nyman, Johan Formgren, Peter Konrad, Hans Lindgren, Jan Blond, Peter Qvarfordt, Håkan Pärsson, Lars Lönn, Thomas Larzon*

144 Substition och glukokortikoidbehandling *Cecilia Mattsson, Tommy Olsson*

145 Kunskap säkrar korrekt förskrivning av Acomplia (rimonabant) *Margareta Olsson Birgersson*

Replik: Acomplia är indicerat för viktminskning, inte för riskreduktion *Björn Wettermark, Pauline Raaschou, Tomas Forslund, Paul Hjemdahl*

146 Tarzan – spindelapa på villovägar *Lennart Johansson*

KULTUR

147 De sökte vård över gränserna Patienter från Sverige på kur i Schweiz hos läkaren Bircher-Benner 1928–1939 *Motzi Eklöf*

151 Recensioner

154 LEDIGA TJÄNSTER

156 PLATSANNONSER

173 MEDDELANDEN

Artiklar märkta med W-sigillet har varit förhandspublicerade på ‹www.lakartidningen.se›.

Artiklar märkta med R-sigillet har genomgått referentbedömning. Varje manuskript granskas av minst en (ofta fler) av Läkartidningens stab av 220 fasta och 350 extraordinarie vetenskapliga experter. Granskningen av manuskript sker enligt internationella rekommendationer (www.icmje.org).

Kognitiv dopning

Att öka sin fysiska prestationsförmåga med farmakologiska preparat räknas som dopning, något som samhället starkt tar avstånd ifrån. Att på konstgjord väg öka sin intellektuella kapacitet är däremot lika accepterat som utbrett. En kopp kaffe eller en dos nikotin tillhör de vanligaste sätten att skärpa tankeverksamheten eller öka koncentrationen.

Kan det i framtiden bli lika vanligt att ta ett farmakologiskt medel som det i dag är att använda växtextrakt som koffein?

Inte omöjligt, tror två neuroforskare i en kommentar i Nature (2007;450:1157-9). Kognitiva och psykiska funktionsstörningar från Alzheimers sjukdom hos vuxna till ADHD hos barn och ungdomar orsakar samhället enorma kostnader. Även medel som leder till blygsamma förbättringar hos enskilda individer kan sammantaget ge stora samhällsvinster. Det vet farmaindustrin, som satsar brett på preparat som förbättrar kognitiva funktioner. Effektivare preparat med färre biverkningar brukar leda till indikationsglidningar. Man börjar pröva medlen för att förbättra prestationer snarare än för att behandla sjukdomar. Det förekommer redan inom ett område som är lika kompetitivt som idrott – nämligen naturvetenskaplig forskning.

Narkolepsipreparatet modafinil har visserligen flera biverkningar, inklusive risk för tillvänjning, men också en dokumenterad effekt på den mentala energin.

Besläktade centralstimulantia har länge använts i militära sammanhang för att motverka stridsutmattning. Modafinil förbättrar minnesfunktionen och uppmärksamheten och skärper tankeförmågan – precis vad en pressad forskare ibland behöver. Enligt författarnas erfarenheter används medlet för att komma över jetlag eller för att tillfälligt höja prestationsnivån. Det är en utveckling som kan vara svår att bromsa. Det går knappast att kontrollera användningen, och säkrare preparat kan öka benägenheten att använda dessa prestationshöjande farmaka.

»Att på konstgjord väg öka sin intellektuella kapacitet är däremot lika accepterat som utbrett.«

Josef Milerad
medicinsk chefredaktör
josef.milerad@lakartidningen.se